

Utlåtande 2016:104 RIV (Dnr 106-1283/2015)

Sovmorgon för Stockholms elever

Motion (2015:53) av Karin Ernlund (C)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motion (2015:53) av Karin Ernlund (C) om ”Sovmorgon för Stockholms elever” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Olle Burell anför följande.

Ärendet

Karin Ernlund (C) hänvisar i en motion till forskning som visar att sömnbehovet ökar under puberteten till nio timmar per natt, samtidigt som den biologiska insomningstiden förflyttas två till tre timmar framåt. Det innebär enligt motionären att många ungdomar drabbas av kronisk sömnbrist när de ska delta i skolundervisning från klockan 08.00. I motionen nämns att studier från Minnesota med 9 000 elever i gymnasieåldern har visat att en uppskjuten skolstart från 7.50 till 8.40 ökade elevernas närvaro och förbättrade deras betyg.

Samtidigt lyfter motionären fram fördelarna för kollektivtrafiken med en framskjuten skolstart. Många gymnasieelever reser med kollektivtrafik till skolan under den hårt belastade rusningstiden. Genom att skjuta fram skolstarten kan eleverna färdas i lågtrafik istället och på så vis skulle användningen av bussar och tunnelbana i staden effektiviseras.

Karin Ernlund (C) föreslår att utbildningsnämnden genomför ett stadsövergripande arbete för en senare skolstart i Stockholms skolor.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden samt till Sveriges elevkårer och Sveriges elevråd SVEA. De två sistnämnda remissinstanserna har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret vill lyfta fram stadens möjlighet till en progressiv utveckling av skolan, som kan ha goda effekter på kunskapsutvecklingen hos stadens elever.

Utbildningsnämnden lyfter fram att det redan idag finns möjligheter att anpassa skolans schemaläggning, eftersom det i skollagen står att rektor beslutar om sin organisation (2 kap 10§). Det står ingenstans att skoldagen ska starta tidigt, bara att den ska förläggas mellan måndag och fredag.

Såväl stadsledningskontoret som utbildningsnämnden välkomnar motionens intention. Utbildningsnämnden ska se över vilket stöd som rektor kan få från centralt håll i skolledningens organisering av skolan om senare skolstart skulle bedömas som önskvärt.

Mina synpunkter

Elevernas möjlighet att uppnå sina kunskapsmål är skolans huvuduppdrag. Detta kräver bland annat att rektor ges rätt förutsättningar att kunna fokusera på sitt pedagogiska ledarskap och lärarna att möta varje elev utifrån hans behov och utvecklingspotential.

Karin Ernlund lyfter i sin motion fram en viktig aspekt kring elevernas möjlighet att ta vara på sin skoltid, nämligen den som handlar om sömn och hälsa. I likhet med stadsledningskontoret och utbildningsförvaltningen vill jag dock framhålla att det är rektors ansvar att organisera skolans arbetssätt, inklusive tider för undervisningens bedrivande. Förslaget om att från central nivå detaljstyra skolorna gällande skolstartens förläggning skulle inkräkta på rektors lagstadgade ansvar för organisationen. Däremot är det intressant att stimulera till samtal och erfarenhetsutbyten mellan rektorerna och lärarna om anpassade skoltider för att främja elevers hälsa.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2015:53) sovmorgon för Stockholms elever av Karin Ernlund (C).

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.
Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2015:53) av Karin Ernlund (C) om ”Sovmorgon för Stockholms elever” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 1 juni 2016

På kommunstyrelsens vägnar:
KARIN WANNGÅRD

OLLE BURELL

Ulrika Gunnarsson

Ersättaryttrande gjordes av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Hade vi haft yrkanderätt hade vi yrkat att bifalla motionen samt därutöver anföra:

Vi läser med glädje att såväl stadsledningskontoret som utbildningsnämnden välkomnar motionens syfte om att förbättra hälsan och kunskapsutvecklingen i skolan. Vidare är det positivt att utbildningsnämnden öppnar upp för att se över vilket stöd som rektorer kan få från centralt håll i skolläringens organisering när senare skolstart skulle bedömas som önskvärt.

Vikten av att bevaka forskningen inom skolområdet kan inte nog understrykas. Forskning som visar på att en senare skolstart för ungdomar i puberteten ger lägre frånvaro och bättre betyg bör därför vara en framtidsfråga för Stockholms skolor. I Stockholm finns det redan idag exempel på skolor som senarelägger skolstarten för sina elever och där samband till högre resultatuppfyllnad kan skönjas. Dessutom har den senare skolstarten inte inneburit några extra kostnader.

Remissammanställning

Ärendet

Karin Ernlund hänvisar i en motion till forskning som visar att sömnbehovet ökar under puberteten till nio timmar per natt, samtidigt som den biologiska insomningstiden förflyttas två till tre timmar framåt. Det innebär enligt motionären att många ungdomar drabbas av kronisk sömnbrist när de ska delta i skolundervisning från klockan 08.00.

Om eleverna är utvilade och pigga så ökar såväl koncentrations- som inlärningsförmågan. Studier från Minnesota med 9000 elever i gymnasieåldern har visat att en uppskjuten skolstart från 07:50 till 08:40 ökade elevernas närvaro och förbättrade deras betyg.

Samtidigt lyfter motionären fram fördelarna för kollektivtrafiken med en framskjuten skolstart. Många gymnasieelever reser med kollektivtrafik till skolan under den hårt belastade rusningstiden. Genom att skjuta fram skolstarten kan eleverna färdas i lågtrafik istället, på så vis effektiviseras användningen av bussar och tunnelbana i staden.

Karin Ernlund (C) föreslår att utbildningsnämnden genomför ett stadsövergripande arbete för en senare skolstart i Stockholms skolor.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden samt till Sveriges Elevkårer och Sveriges Elevråd SVEA. De två sistnämnda remissinstanserna har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 14 januari 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ser positivt på att studera möjligheterna i en senare start på skoldagen för tonåringar. Det finns forskning och undersökningar som tyder på att detta kan ha en gynnsam effekt på elevers hälsa, välbefinnande och prestationer.

Kontoret instämmer i att ett eventuellt införande av en senare start på skoldagen inte löser alla utmaningar i skolan. Det finns bland annat kritiker som menar att en förskjutning av skoldagen endast kommer att medföra en förskjutning av berörda elevers sömnmönster och därmed inte ge den önskade effekten.

Det är enligt skollagen rektorns ansvar att organisera skolenhetens arbetssätt på bästa sätt, vilket även innefattar vilka skoltider som ska gälla. Stadsledningskontoret menar emellertid att en gemensam, stadsövergripande förstudie och analys av möjligheterna i en senareläggning av skoldagen i Stockholm stad kan genomföras som grund för riktlinjer och rekommendationer.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 18 december 2015 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Ersätтарыttrande gjordes av John Kåberg (C), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 17 november 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Flera undersökningar visar att en senareläggning av skolans starttider har gynnsam effekt på elevers hälsa och skolprestationer och förvaltningen anser det vara viktigt att anpassa verksamheten utifrån eleverna och deras behov. Förvaltningen kan se flera positiva effekter hos de grundskolor som genomfört detta, bland annat minskar antalet sena ankomster och personalen får mer tid på morgonen att planera om vid behov. Dessutom kan logistiken kring modersmålsundervisningen bli enklare i och med möjligheter att utnyttja morgontider. En kapacitetsutredning genomförs på gymnasiet under 2015, där lokalutnyttjandet ses över till följd av ökat elevunderlag framöver.

Det är inte reglerat i skollagen när skoldagar ska börja utan det är rektor som beslutar om sin organisation enligt 2 kap 10 §. Det är redan idag möjligt, med hänsyn tagen till den beslutade ramtiden, att förlägga undervisning senare vilket också många skolor gör med en och annan sovorgon per vecka i schemat. Om skolan konstaterar ett stort problem med sena ankomster och trötta elever kan rektor besluta att schemalägga undervisningen senare på morgonen under förutsättning att eleverna får de timmar de har rätt till samt att det fungerar med lokaler och lärare.

Förvaltningen bevakar generellt forskning inom skolområdet och arbetar hela tiden för att förbättra verksamheten utifrån de givna ramar som finns. Förvaltningen öppnar för möjligheten att se över stödet till rektorerna i deras organisationsarbete men hänvisar till skrivelsen i skollagen att det är rektor som beslutar.

Reservationer m.m.

Utbildningsnämnden

Ersätтарыttrande anfördes av John Kåberg (C) enligt följande.

Om jag hade haft rösträtt hade jag yrkat på följande:

att bifalla motionen.
att därutöver anföra följande:

Det finns sedan bondesamhället en djupt rotad norm att det är karaktärsdanande att gå upp tidigt på morgonen. Även om vi i Centerpartiet har en kärlek till bondens viktiga roll i Sverige så har vi också en stort förtroende för internationella forskare och de kvalitativa studier de genomför som visar på att det för Stockholms unga inte är lämpligt att börja sin skoldag så tidigt som kl. 08 på morgonen. Studier från universitetet Minnesota visar att en senare skolstart för ungdomar i puberteten ger lägre frånvaro och bättre betyg. I Storbritannien pågår projekt med mer än 100 höstadieskolor som har skolstart från kl. 10. I Stockholm envisas vi med att hålla kvar gamla traditioner.

I Stockholm finns det lyckligtvis ett exempel i Smedhagsskolan som har sovmorgon till sina elever och där en tidigare studierektor ser sovmorgonen som en del i deras högre resultatuppfyllnad, dessutom innebar förändringen i Smedhagsskolan inga extra kostnader. Vi ser att förvaltningen har samma bild av de positiva exemplen som finns att tillgå i Stockholm och uppskattar att förvaltningen nu ska se över stödet till rektorerna och hur de ska kunna organisera sin verksamhet utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet, något som borde ligga i förvaltningen största intresse.